

הלכות ספה סימן תרכט

ד משנה שם ט"ז (בשפודין של עץ מרי, ודיו מיני מסכות קבר נזכר לעיל אף שאינו כלל) ה מיקרא דרב אמי שם ו מיקרא דרב יוחנן שם וקפודש הר"ף והראש והתקנים בפרק ה ח התקנים שם מהירושלמי * (פרש תרב הספיד מפני שאין צורתן עומדת וקאלו אינם מגדולי ארץ) ט משנה שם י"ט ובאוקמא דרב פפא כ וכתנא קמא ורבי ישמעאל ורבי יוסי ורבי דוסא בבריתא. הר"ף והתקנים בפרק ה

(א) וְכַל הַפְּלִים, אִין מְסַכְכִין בְּהֶם, וְאֶפְלוּ אִם נִשְׁכְּרוּ (ח) שְׁלֵא נִשְׂאָר בְּהֶם שְׁעוֹר קִבְּלַת טְמָאָה: ג יִסְכְּכָה (ג) [ג] (ט) בְּחֻצִים שְׂאִין לָהֶם בֵּית-קִבּוּל (י) כְּשֶׁרָה, וְיִשֵּׁשׁ בְּהֶם בֵּית-קִבּוּל פְּסוּלָה: ד יִסְכְּכָה בְּשִׁפְתָּהּ, (יא) כְּשֵׁלֵא נִדְק וְלֹא נִפֵץ כְּשֶׁרָה, דְּעֵץ בְּעֵלְמָא הוּא, אֲכַל אִם נִדְק וְנִפֵץ (ז) (יב) פְּסוּלָה: ה הַבְּחֻבְּלִים (יג) שֶׁל פִּשְׁתָּן * פְּסוּלָה, שֶׁל גְּמִי וְשֶׁל סִיב כְּשֶׁרָה: ו טְבַמְזוּצֵלַת שֶׁל קָנִים וְקֵשׁ וְשִׁפְיָה וְגַמִּי, בֵּין שְׁהִיא חֲלָקָה שְׁהִיא רְאוּיָה לְשִׁכְבָּה, בֵּין שְׁאִינָה חֲלָקָה (יד) שְׂאִינָה

באר היטב

(א) טְמָאָה. אֶפְלוּ מִיֵּד שֶׁמִּקְבַּל טְמָאָה מִדְּבַנְךָ, ט"ז: (ב) שְׂפוּדִין. כִּתב ב"י: הֵינּוּ שֶׁל עֵץ, דְּאֵלוּ שֶׁל מַסְכוֹת תַּפְרוֹ לַה מְשוּם דְּאִין גְּדוּלוֹ מִן הָאָרֶץ. וְהַמ"א כִּתב דְּרוֹקָא שֶׁל מַסְכוֹת אֲבָל שֶׁל עֵץ אִין מִקְבְּלִין טְמָאָה אֶפְלוּ מִדְּבַנְךָ דְּפִשׁוּטִי כְּלִי'עַץ נִינְהוּ, ע"ש. וְעַן יִדְ-אֲהֲרֹן: (ג) בְּחֻצִים. וְאִם הָיָה פֶּעַם א' כְּבָרְזֵל פְּסוּלִים אַע"פ שֶׁנִּשְׁטְלוּ אַח"כ, ב"ח. וְקָנִים אַע"פ שִׁישׁ לָהֶם בֵּית-קִבּוּל כְּשֶׁרִים בֵּינָן שְׁלֵא נַעֲשׂוּ לְקַבְּלָהּ וְה"ה מִרְבֵּב, אַחֲרוּנִים. וְכִתב הַמ"א כִּס"ק יא: וְדַע, דְּכָל כְּלִי'עַץ תִּרְחַב קִצַּת וְרְאוּיָה לְהַנִּיחַ עָלָיו דְּבַר, מִקְבַּל טְמָאָה

שערי תשובה

[ג] **בְּחֻצִים**. עכ"ט. וְעַן בְּשׁוּר"י ח"א סימן ל' לְשֵׁב סְחִירַת הַתְּקִימִים מִקָּאן לַה' טְמָאָה כְּלִים שֶׁפִּסַּק שְׂאִינָה בֵּית-קִבּוּל, וְיִשׁ מִה שֶׁפָּרַץ, וְהַמְּטָא שֶׁקָּבַר עֲמוֹד בְּהַשְׁבֹּחַ הַנִּשְׁכָּרָא סימן קנ"ה, וְשׁוֹב וְרֵאזִי בְּכַרְיִי שֶׁהִבִּיא הַנִּשְׁכָּרָא וְהִכַּב בְּשֶׁם בְּקוּרֵי סִפּוֹ לְהַפְּסִיט עֲמוֹד ע"י וְכִתב דְּפִי עָלֵי לְשֵׁב כְּמִשׁ בְּרֵאשׁוֹ לְעִינֵין דִּף נ.ג. ע"ש. וְכִתב הָא"ר בְּשֶׁם לְקוּסִי מִהֲרִיל שְׂרָאָה עַל הַסֶּפֶה מִנַּח עֵץ וְרֵאשׁוֹ מִחֶשֶׁק בְּרֹזֶל וְעוֹנָה לְהַסִּירוֹ דְּשִׁכְרָה לֵיל הוּא וְשָׂמָא נִטְמָא, ע"ש. וְיִשׁ וְנִטְמָא לֹא רִוּקָא דְּלֹא בְּנִטְמָא תְּלִיא, אֲלֵא בֵּין שִׁנְהָה רְאוּיָה לְטַמְאָה וְנִתְמָה מִלְּהוּת מְשָׁרָל לְסַפֵּךְ שׁוֹב אִין חֲדוּר וְנִטְמָא, כְּמִשׁ בְּכּוּשׁוֹ. וְעַן כְּפ"מ בַּה':

משנה ברורה

קִרְקַע מִמַּשְׁ: (ב) **ה** שְׂפוּדִין. שֶׁל מַסְכוֹת, אֲכַל שֶׁל עֵץ אִין מִקְבְּלִין טְמָאָה אֶפְלוּ מִדְּבַנְךָ, כְּמוֹ חֻצִים וְדָבָרִים דְּסַעֲרִין ג, דְּפִשׁוּטִי כְּלִי'עַץ נִינְהוּ וְיִתְרַ לְסַפֵּךְ בְּהֶן, אִם-כֵּן דְּמִרְיָ בְּשֶׁל מַסְכוֹת, הוּא מְשֻׁנָּה שְׂאִינָה צְרִיכָה, דְּהֵא בְּלֹא הִכִּי אִין מְסַכְכִין דְּהֵא אִינוּ צוֹמַח מִן הָאָרֶץ? [מגן-אברהם]. (ג) וְהַאֲחֻרוּנִים יִשְׁבּוּ קִשְׁתוֹ, דְּמִרְיָ בְּשֶׁל עֵץ וּבְקֻאשֵׁי הַשְּׂפוּדִין יִשׁ קִצַּת בְּרֹזֶל, וְכִי הֵיא גּוֹנָא גַם הֵעֵץ מִקְבַּל טְמָאָה עַל-יְדֵי הַכְּרָזֶל שְׁכָרָשׁוֹ, אֲכֹן בֵּין דְּעַקֵּר הַסֶּפֶךְ הוּא מִן הַשְּׂפוּד שֶׁהוּא שֶׁל עֵץ שֶׁהוּא צוֹמַח מִן הָאָרֶץ, וְאִין צְרִיף לְכַרְזֵל לְצַרְף הַסֶּפֶךְ, תְּהֵא אֲמִינָא דְּמִתָּר לְסַפֵּךְ בּוֹ, קָא מְשַׁמַּע לֹן דְּפִסְלוּ הוּאִיל וּמִקְבַּל טְמָאָה עַל-יְדֵי הַכְּרָזֶל: (ו) וְאֲרוֹכוֹת הַמַּשְׁוֶה. אֶפְלוּ הֵם שֶׁל עֵץ, (ג) וְאֵף שְׂאִינָן מִשָּׁה שֶׁלְמָה פְּסוּלִין לְסַפֵּךְ, הוּאִיל דְּמִטְמָא שֶׁלְמָה קִאֲחוּ: (ז) וְכָל הַכְּלִים. אֶפְלוּ מִיֵּד מִקְבַּל טְמָאָה (ד) כִּס מִדְּבַנְךָ: (ח) שְׁלֵא נִשְׂאָר בְּהֶן שְׁעוֹר וְכו'. בֵּין שֶׁפִּעַם אֲתַתָּה הָיָה רְאוּיָין לְקַבְּלַת טְמָאָה, גְּזוּרָה בְּהֶן כְּחֻמֵּים לְסַפֵּךְ בְּהֶן לְעוֹלָם. אֲכֹן אוֹתוֹן הַכְּלִים שֶׁאֶפְלוּ בְּשַׁלְמִיתוֹן לֹא הָיָה מִקְבְּלִין טְמָאָה אֲלֵא מִדְּבַנְךָ, (ה) אִם נִשְׁכְּרוּ מִתָּר לְסַפֵּךְ בְּהֶן: ג **בְּחֻצִים שְׂאִין לָהֶם בֵּית-קִבּוּל**. דְּפִשׁוּטִי כְּלִי'עַץ אִין מִקְבְּלִין טְמָאָה: (י) כְּשֶׁרָה. וְאִם הָיָה פֶּעַם אֲחַת בְּכָרְזֵל (ו) פְּסוּלִים אֶף-עַל-פִּי שְׁנִשְׁלֹו אַחֲרָיָהּ, דְּכִינֹן דְּפִעַם אֲחַת הָיָה רְאוּיָים לְקַבְּלַת טְמָאָה נִשְׂאָר שֶׁם פְּסוּל עָלֶיהָ, וְכֵן ל' בְּסַעֲרִין ב. (ו) קָנִים הַנְּכַרְבִּים חֲלוּלִים, אֶף-עַל-פִּי שִׁישׁ לָהֶן בֵּית-קִבּוּל אִין מִקְבְּלִין טְמָאָה לְפִי שְׁלֵא נַעֲשׂוּ לְקַבְּלָהּ, וְכֵן מִתָּר לְסַפֵּךְ בְּהֶם, וְכֵן מִתָּר לְסַפֵּךְ (ס) בְּצוּזוֹר, לְפִי שְׁלֵא נַעֲשׂוּ לְקַבְּלָהּ. (ט) וְכָל כְּלִי'עַץ תִּרְחַב קִצַּת וְרְאוּיָה לְהַנִּיחַ עָלָיו דְּבַר, מִקְבַּל טְמָאָה (י) מִדְּבַנְךָ, דְּמִי לְבֵית-קִבּוּל. וְלִפִּי זֶה

אִין לְהַנִּיחַ מִרָא וּמִגְרָפָה עַל הַסֶּפֶה אֶפְלוּ נִשְׁכְּרוּ [מ"א וּש"א]. וְעַן בְּכַפּוּרֵי-יַעֲקֹב דִּדְעִתוֹ נִטְשָׁה דְּבִשְׁעֵי הַדְּחִיק יִשׁ לְהִקְלֵל לְסַפֵּךְ כְּשֶׁנִּשְׁכְּרוּ, בֵּינָן דְּאֶפְלוּ בְּעוֹד שְׁהִיא שְׁלֵמָה אִין טְמָאָתוֹ אֲלֵא מִדְּבַנְךָ, אִין לְגוּרָה בְּשִׁבְרוּהָ, וְכֵן ל' בְּסַעֲרִין קָנִים: (ה) **ד** שְׁלֵא נִדְק וְלֹא נִפֵץ. רוּצָה לוֹמַר, אֵף דְּמִתְחַלָּה (יא) נִשְׂרוּ הַגְּבֻעוּלִין בְּמִים, מִכַּל מְקוּם בֵּינָן דְּעִידָן לֹא נִדְק, בְּכִלְל עֵץ הוּא. וּמִשְׁמַע מִלְשׁוֹן זֶה דָּאִם הָיָה נִדְק אֵף שְׁלֵא נִפֵץ פְּסוּל, (יב) וּמִסּוֹף דְּכָרְיָו מְשַׁמַּע דְּנִדְק וְנִפֵץ בְּעִינָן אֲכַל נִדְק לְחוּד לֹא, וְעַן בְּפִרְשָׁה וְבֵארוּ הַגְּזוּרָא וּמִשְׁמַע שְׁמַצְדִּירִים לְהִקְלֵל, (יג) וּמִכַּל מְקוּם אִין לְהִקְלֵל אֵף בְּנִשְׂרוֹ לְחוּד רַב בְּמִקוּם הַדְּחִיק: (יב) **פְּסוּלָה**. (יד) מִדְּבַנְךָ, מִפְּנֵי (טו) שְׂאִין צוּרְתוֹ עוֹמֶדֶת עָלָיו וּמְחִזֵּי כְּאֵלוֹ אִינוּ מִגְדוּלֵי קִרְקַעִי, וְעוֹד, (טז) בֵּינָן דְּרְאוּיָה לְתַתָּם לְתוֹף כְּרִים וְכִסְתוֹת וְאֹז וְקִבְּלוּ טְמָאָה, וְעִינָן גַּם (יז) בְּעִנְרַת כְּבָרִי גְבֻעוּלִין הַנִּנְעָר מִן פִּשְׁתָּן אִין מְסַכְכִין בּוֹ, דְּגַם מִמְּנֵה רְאוּיָה לְמַלֵּא כְּרִים וְכִסְתוֹת. וְהִנֵּה לְפִי הַשְּׂעִמִים הָאֵלוּ, אֶפְלוּ בְּצִמְרֵי-גִפְזָן וְקַנְבוּסִים שְׂאִין מִטְמָאִין בְּנִנְעָמִים, אִם נִדְק וְנִפֵץ אִין מְסַכְכִין בְּהֶם. וְעוֹד פְּתוּב טַעַם, (יח) מִפְּנֵי דְּכִינֹן דְּבַר נִדְק וְנִפֵץ, קְרוּב הוּא לְטוֹתוֹ וְיִקְבַּל טְמָאָה, עַל-כֵּן גְּזוּרָה שְׁלֵא לְסַפֵּךְ בּוֹ, (יט) וְלִפִּי זֶה בְּצִמְרֵי-גִפְזָן וְקַנְבוּסִים דְּאִין מִקְבַּל טְמָאָה כָּל לֹא שִׁיף הֵיא גְּזוּרָה, וְיִשׁ לְהַחֲמִיר: ה **ה** (יג) שֶׁל פִּשְׁתָּן. אֵף (כ) שְׂאִין מִקְבְּלִין טְמָאָה, שְׂאִינִים כְּלִי, מִכַּל מְקוּם נִשְׁתַּפֵּחַ (כא) צוּרְתוֹ וְאִינוּ נִגְאָה בְּגִדוּלֵי קִרְקַע, וּפִשׁוּטִי דְּהוּא הָדִין (כב) בְּחֻבְּלִים שֶׁל קַנְבוּסִים: **ו** (יד) שְׂאִינָה רְאוּיָה לְשִׁכְבָּה. אִין הִלְשׁוֹן מִקְרָדֵק, דְּאִי אִינָה רְאוּיָה כָּל לֹא אֲמִאי אֲמִרְנָן דְּסַתְמָא לְשִׁכְבָּה? (כג) אֲלֵא רוּצָה לוֹמַר,

שער השני

(ב) קִרְבֵּן נִתְנָא לְמַחְזִיתֵי-הַשֶּׁקֶל, אֲכַל לְעֵצִים דִּינוֹ שֶׁל הַמִּגְזָר אֲבָרְהִם מוֹדִים, וְכֵן מִכַּת מִב"ח וְהַגְּזוּרָא. אֲכֹן בְּאֵלֶיהָ רַבֵּה וּפְרִי-מִגְדִּים מְצֻדִים דְּאֶפְשֵׁר דְּטַמָּא מִדְּבַנְךָ מְשַׁעֵם דְּהוּא תְּשִׁמִּישׁ אֲדָם וְתִשְׁמִישׁ מִשְׁמִשׁוֹ, בְּאוּלֵי שְׁמִינִי עָלָיו אֲכַל לְעוֹלֹת וְגַם תּוֹחַב לְפִעֻמִּים בְּרֵאשׁוֹ (עֲלִי) [נִלְכֵן] שִׁישׁ בּוֹ שִׁשׁ, עַן שָׁם: (א) ר"ן, וּמִשְׁמַע שֶׁם דְּפִסְלוּסִים רַב מִדְּבַנְךָ, וְכֵן מוֹכַח בְּמִנְרָא: (ד) אַחֲרוּנִים: (ה) פְּרִי-מִגְדִּים וּבְכַפּוּרֵי-יַעֲקֹב: (ו) ב"ח: (ז) בֵּית-יוֹסֵף בְּשֶׁם הַרְאִישׁ: (ח) וְעַן בֵּינְהוּ דְּעֵה סִימֹן רַא עֲשִׂיף לֹן דָּאִם חֲזַק בְּמִרְבּוֹ גָּמַר לְקַבֵּל צוּרוֹת מִקְבַּל טְמָאָה, וְלִעְנָן שְׁעוֹר גְּזֵר הַמִּסָּךְ יִשׁ חֲלוּקֵי בֵין עֵץ לְחֶרֶט, עַן שֶׁם נִמְחַה"ש: (ט) מִגְזָר-אֲבָרְהִם בְּשֶׁם הַתּוֹסּוֹפוֹת: (י) כֵּן מוֹכַח שֶׁם הַתּוֹסּוֹפוֹת וְכַבּוּרֵי יַעֲקֹב: (יא) פִּסְקוּסִים: (יב) לְחִס-מִשְׁנֵה וְאֵלֶיהָ רַבֵּה: (יג) אֵלֶיהָ רַבֵּה, דְּשֵׁלֵא בְּמִקוּם הַדְּחִיק אֶפְלוּ בְּנִשְׂרוֹ לְחוּד אִין לְהִקְלֵל. וְהִנֵּה הַבִּיחַ הִבִּיא זֶה בְּשֶׁם רִי"צִי שֶׁהַחֲמִיר, וְאֵנָּה מְצֻנָּה רְאוּיָה גַם בְּהַלְבוֹת שֶׁל ר"י אֲבָרְיָאוֹת וּבְעִשׂוֹר שֶׁהַחֲמִירוֹ בְּהִדְנָא אֵף בְּהוּ, וְכֵן בְּשִׁבְלֵי-הַלֵּקֵט הַעֲמִיק לְשׁוֹן הַגְּבִירָא וְסִים עַל זֶה: וְכִינֹן דְּסַפְקָא הוּא אֲזִילֵנָן לְחַמְרָא, וּמִשְׁמַע דְּמַחְמִיר בְּכַל גּוּזֵי. וְהַגְּזוּרָא דְּכִתְבֵּי דְּכָל הַפּוֹסְקִים הַקְּלוּ בְּהוּ, לֹא הָיָה לְפָנָיו כָּל אֵלוֹ הַפּוֹסְקִים (פִּי בְּמִיּוֹ לֹא נִדְפְּסוּ). וּבִגְדָן וְלֹא נִפֵץ צְרִיף עִינֹן אִם יִשׁ לְהִקְלֵל אֵף בְּמִקוּם הַדְּחִיק, אַחֲרֵי דְּמִתְרִי"ף וְהַתְּקִימִים אִין לְגוֹ שֶׁם וְרָצָה שְׁמַקְלִין בְּהוּ (פִּי לֹא מְצִינָה מִי שְׁמַקְלֵי בְּהוּ בְּהִדְנָא פִּי אִם הַרִיטְב"א לְבַדוֹ), וְגַם בְּאֵלֶיהָ רַבֵּה נִשְׂאָר בְּהוּ בְּצִרְיָן עִינֹן, וְיִשׁ לְהִנָּח בְּהוּ כְּדַעַת הַפְּרִי-מִגְדִּים וְלִכְתַּחֲלָה אִין לְסַפֵּךְ בְּגִדָּה וְלֹא נִפֵץ, וְהִיכָא דְּלִית לַהּ פִּי אִם זֶה לֹא לומֵר דְּכַשֵּׁר: (יד) זֶהוּ לְדַעַת הַרִי"ף וְהַתְּקִימִים וְהַרְאִישׁ דְּפִסְקוּ הַכְּבִיא לְקַלָּא, מִה שְׂאִין כֵּן לְדַעַת מִרְיָ וְהַטְּעוֹר וְהַרִי"ף אֲבָרְיָאוֹת וְשִׁבְלֵי-הַלֵּקֵט וְהַרְאִישׁ הוּא מְדֹאֲרִיתָא: (טו) נְכִיבִי: (טז) מִגְזָר-בִּי: (יז) מִגְזָר-אֲבָרְהִם לְדַעַת הַרְאִישׁ: (יח) הַתּוֹסּוֹפוֹת וְר"ן: (יט) אַחֲרוּנִים לְדַעַת זו: (כ) נְכִיבִי: (כא) פְּרָק א מְהַלְבוֹת פְּלִים הַלְכָּה: (כב) וְלְדַעַת רִש"י בְּדָף סו, וְלִדְעַת רִש"י בְּדָף פ"א אֲלֵא אִם נִטְשׁוּ וְאֲחֻרֵי-פֶן לְוֹלְעִין אוֹתוֹן, הוּא בְּכִלְל אֲרִיג, עַן שָׁם, וּמִן הַחוּדָן אִין מְסַכְכִין בְּהֶן: (כא) מִגְזָר-אֲבָרְהִם בְּשֶׁם הַמְּגִידֵי-מִשְׁנֵה: (כב) הַגְּזוּרָא: (כג) מִמְּאֲמַר-מִרְדְּכָי: (כד)

הַלְבוּת סִפָּה סִימָן תַּרְכָּמָה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק ד]

וְלֹא קָרָקַע מִקִּישׁ.³

3) ולענין סכך העשוי מזוככית, כתב המור וקציעה (ד"ה ג"ל) שפסול הוא לסיכוך כיון שנעשה מחול, שאין גידולו מן הארץ. והפמי"ג (משב"ז ס"ק א) כתב ששמעו שהיא עשויה מאפר [של עצים], ועל כן יתכן שבשעת הדחק כשרה היא לסיכוך, ורק לכתחילה אינה כשרה כיון שנשתנתה צורת העץ [ראה להלן (ס"ק יב)]. אכן, כתב בספר מקראי קדש (סוכות ח"א סי' כב) שהואיל והתברר בזמנינו שהזוככית עשויה מחול, פסולה היא לסיכוך לכל הדעות. ונבטעם מה שאין פוסלים את הזוככית מחמת שאינה עושה צל ואין צללה מרובה מחמתה, ראה ר"ן (סוכה א, א ד"ה וסוכה) וספר הסוכה (מלואים לפ"ח אות יב) בשם הגר"י מבריסק, ומקראי קדש (שם) וש"ת שבט הלי (ח"ד סי' גז).

אכן, דעת החזו"א (ארחות רבנו ח"ב עמ' ריח) שזוככית נחשבת כאויר ולא כסכך פסול, כיון שאינה עושה צל ונפקא מינה, כשמונתה על גבי סכך, כמו שכתבנו בביה"ל לעיל (סי' תרכ"ו ס"א ד"ה או), וכענין זה כתב החזו"א בספרו (או"ח סי' קנ"ט ס"ק ד), שלדעת התוס' (סוכה ד, א) סכך שאינו עושה צל חשוב שהאדם הנחה ממנו, אלא עושה צל דק בלבד, אינו נחשב כסכך.

וסכך העשוי מנייר, כתב הבכורי יעקב (ס"ק א, ובתוספת בכורים) שנייר העשוי מבגדי צמר פסול לסיכוך מן התורה, כיון שאינו פסולת גורן ויקב, אך נייר העשוי מפשתן או מעשבים, הנחשבים כפסולת גורן ויקב, אינו פסול מן התורה, מפני שאינו דבר המקבל טומאה ונהיבא שנפסק כסדרי טהרה (יו"ד סי' קצ"ט ס"ק יט) שאינו מקבל טומאה, תלמי כשו"ת נודע ביהודה (יו"ד מהדו"ת סי' קה), וכן כתבו בשו"ת חתם סופר (חו"ס סי' פא), בשו"ת תורה לשמה (סי' קסח) והחזו"א (יו"ד סי' פט ס"ק ב) שנייר אינו מקבל טומאה. ואף שכתב החזו"א שם שנראה שנייר זה מקבל טומאת מדרס, מ"מ אין הוא פסול לסיכוך מן התורה, כמבואר בפמי"ג (משב"ז ס"ק א) שדבר הטמא טומאת מדרס אינו פסול לסיכוך אלא מדרבנן, אלא שאם הוא עשוי מפשתן פסול על כל פנים מדרבנן, מפני שבא מדבר המקבל טומאה, ואם עשוי מעשבים פסול מחמת שהסכך השתנה לגמרי ונחשב כאילו אינו מפסולת גורן ויקב [ראה להלן (ס"ק יב)], ולמעשה כתב, שאם אין לו סכך כשר, יסכך בנייר זה, ויאכל בסוכה בלא לברך על הישיבה. מאידך, בשו"ת לבושי מרדכי (או"ח ח"ג סי' קצ"ו אות ב) כתב שנייר העשוי מפשתן אינו פשתן שנשתנה רק קצת, אלא הוא נשתנה לגמרי ונעשה ממש דבר אחר וכבר אינו נחשב גדולי קרקע, ולפיכך פסול הוא לסיכוך מדאורייתא.

ולענין נייר העשוי מקליפת העץ, כתב בשו"ת שיבת ציון (סי' לט) שאף לדעת הנודע ביהודה [שנייר מקבל טומאה] נייר העשוי מעץ אינו מקבל טומאה מן התורה, כמבואר ברמב"ם (פ"ב מהל' כלים ה"א).

[משנ"ב ס"ק ח]

וְזָרֵי קִמָּוִן חֲקָמִים שְׁלֵא לִסְפֹּךְ קִמָּוִן לְעוֹלָם.⁴

4) וטעם הפסול לסכך בשברי כלים, מבואר ברמב"ם (פ"ה מהל' סוכה ה"ב) שהוא משום שיחשבו אנשים שמותר לסכך בשברי כלים שיעדיין משמשים ככלים, ומקבלים טומאה.

ואם שבר את הכלי כדי שיוכל לסכך בו, כתב הערוך השלחן (ס"ה) שמותר לסכך בו, כיון שטעם הפסול לסכך בשברי כלים המבואר ברמב"ם הני"ל שייך רק בנשברו מאליהם, אבל כשעושה מעשה כדי להכשירו לסכך, מוכח ממעשהו שידע שבלא זה פסול הוא לסיכוך, ואם כן לא יטעה לסכך בו, וכן כתב בשו"ת מנחת יצחק

(ח"א סי' פב אות ט), וכן כתבו בספר מקראי קדש (סוכות ח"א סי' יד) וש"ת מנחת שלמה (ח"א סי' כב אות א) [כשאין ניכר שבאו מכלי, ראה קטע הבא]. מאידך, בשו"ת חלקת יואב (ח"א מהדו"ת סי' ג) כתב שאין שבירת הכלי לשם סיכוך מועילה להכשיר לסכך בו, וכן כתב בשו"ת שבט הלי (ח"ג סי' צה אות א) שנראה שאין לסמוך להקל על דברי הערוך השלחן [וראה שו"ת אגרות משה (או"ח ח"א סי' קעז)].

ושברי כלים שאין ניכר שבאו מכלי שמקבל טומאה, כגון ארגו עץ ששברו את עציו ואין ניכר שהיו חלק מכלי, דעת הגר"ח ברלין (שו"ת צ"ח אליעזר ח"ג סי' סו) שאין לסכך בהם. מאידך, דעת הגר"ש סלאנט (שם) שמותר לסכך בהם, שכיון שאין ניכר שבאו מכלי לא פסלו אותם חכמים לסיכוך [ואף כשלא שברום לשם סיכוך]. ובמקראי קדש (שם) ובשו"ת מנחת שלמה (שם) כתבו שמותר לסכך בהם, כיון שהאנשים לא יטעו משום כך לסכך בשברי כלים, מפני שאינם יכולים לראות שחתיכות עצים אלו באו מכלים [וכשניכר הדבר על ידי חורי המסמרים שבעצמם, ראה הליכות שלמה (סוכות פ"ח ארחות הלכה הע' ו) שפסולים], והאדם עצמו ששברם לא יטעה לסכך בכלים שלא נשברו לגמרי, כיון שבשבירתו לשם סכך מראה שידע שבלא זה פסולים הם לסיכוך [וראה בקטע הקודם שיש שחלקו על סברא זו].

ולענין ארגו עץ גדולים שמביאים בהם מכוונות [או שאר דברי סחורה (ארחות רבנו ח"ב עמ' רטו)] וחורץ לארץ [ליפ"ט בלע"ז], כתב הגר"י קניבסקי (קהלות יעקב סוכה סי' יט) שנראה שמותר לסכך בשבריהם, כיון שהדרך היא לפרק את דפי העץ כשמוציאים את התכולה מהם, ואינם אלא כקק שמשמש בה באופן חד פעמי לשתות בה, שכתב הרמב"ם (פ"ה מהל' כלים ה"ז) שאינה מקבלת טומאה, והוסיף שכן הורה החזו"א שמותר לסכך בעצים אלו. דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' ריד) שמותר לסכך בהם, כיון שגודל הארגו הוא יותר מארבעים סאה, ודבר בגודל כזה אינו נחשב כלי ואינו מקבל טומאה, וכן מבואר בערוך השלחן (ס"ה).

ולסכך בקרשי עץ המשמשים כפיגומים לעלות עליהם בשעת בניית בנין, דעת החזו"א (ארחות רבנו שם) שמותר לסכך בהם, כיון שכל שימושם הוא רק במחובר לקרקע, ולא נחשבו על ידי כך לכלי, כמבואר בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ק יו"ד סי' צד ד"ה ומעתה סיומא, ומובא גם בפתחי תשובה יו"ד סי' שעא ס"ק ט).

[משנ"ב ס"ק י]

לְפִי שְׁלֵא נַעֲשֶׂה לְקַבְּלָהּ⁶ וְכו', אֵין לְגֹזֵר בְּשִׁבוּרָהּ, וְכַנ"ל בְּסַעֲפִי קָטָן ח"כ.⁶

5) ואף אם מניח בתוך קנה חלול של סכך קנה אחר כדי להאריכו, דעת הגר"נ קרליץ (חוט שני סוכות עמ' ריד) שהקנה החלול אינו נחשב כלי על ידי מה שמקבל כלי אחר בתוכו, כיון שכל תשמישו אינו אלא בהיותו סכך, ונחשב הוא ככלי שתשמישו במחובר, שאינו מקבל טומאה.

6) אמנם, שם כתב שמותר אף לכתחילה לסכך בשברי כלים שטומאתם אינה אלא מדרבנן. ותירץ בשו"ת מנחת יצחק (ח"א סי' פב אות ח) שלעיל מדובר באופן ששברי המגריפה אינם ראויים לשימוש, ולפיכך אינה מקבלת טומאה ומותר לסכך בה לכתחילה, אך בענינו מדובר באופן שראוי להניח דברים על גבי המגריפה השבורה, ולפיכך אין לסכך בה אלא בשעת הדחק [וראה שו"ת מנחת שלמה (ח"א סי' כב אות ב)].

אכן, להלן (ס"ק כה) כתב שאין להעמיד את הסכך במרא ומגריפה

מילואים

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תְּרַכַּת

המשך מעמוד קודם

2) ואף שלא שייך במציאות סיכון בעפר, כתב הפתחא זוטא (ס"ק ב) שהתורן לכתוב פסול סיכון בעפר משום שיש נפקא מינה למה שכתבו הריטבי"א (סוכה יב, א) והר"ן (שם ז, ב מדפי הרי"ף ד"ה מתני') שסוכה שיש על גבה מעזיבה פסולה מפני שהמעזיבה עשויה מעפר, וכן מבואר בביאור הגר"א כאן [וראה שרית תורה לשמה (סי' קעח)]. וראה בספר בית השואבה (מין הראוי לסכך אות ב) ששייך סיכון על ידי גושי עפר, או על ידי חתיכות של לבנים העשויות מעפר, לולא הפסול של מין גורן ויקב.

וכן לגבי צמחים שגדלו על מים בלא יניקה מקרקע כלל, דעת הגר"ש אלישיב (אשרי האיש ח"ג פ"כה אות א) שאפשר לסכך בהם, וכן כתב בשו"ת מחזה אליהו (סי' כה אות ו) על פי סברת הגשמת אדם הנ"ל, שהרי אף גידולי מים נחשבים מין גורן ויקב, ואם כן אין צריך שיגדלו מן הארץ.
[משנ"ב ס"ק ז]
והוא הדין עֶפְרָר מְקוּשֶׁה.²

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תְּרַכַּת

המשך מעמוד 176

קלד) נחלק עליו, כיון שאף בציפוי זהב ניכר לכל שהצבע אינו אלא ציפוי, וכן כתב בשו"ת האלף לך שלמה (שם) שאין הדבר נחשב כשינוי בסכך. והגרש"ז איערברך כתב (שו"ת מנחת שלמה תנינא סי' קיב אות א), שאף אם אין ניכרים העצים מחמת הציפוי, מי"מ כשרים הם לסיכוך, כיון שהכמים לא פסלו אלא אניצי פשתן, שמפני שאין ניכר שהם גידולי קרקע דומים הם לצמר, ונראה הסכך כעשוי מדבר המקבל טומאה, מה שאין כן בעצים מצופים, שאין נראה כאילו סיכך בדבר המקבל טומאה, כיון שהכל יודעים שהצבע אינו אלא ציפוי.

וכן לסכך בעצים המצופים בניירות יפים משום נוי מצוה, כתב בשו"ת תורה לשמה (סי' קסח) שמותר, כיון שנייר אינו מקבל טומאה. והגרש"ז איערברך (שם אות ג) כתב, שאף אם הנייר עשוי ממין המקבל טומאה, מי"מ מותר לסכך בעצים אלו, כיון פריסת סדין תחת הסכך לניי, וכתב (שם אות ב), שכן נהג בעל האמרי בינה לסכך בהם בסוכתו.

שנשברו כלל, ולא הזכיר שבשעת הדחק מותר, וראה מה שכתבנו שם.
[משנ"ב ס"ק יב]
ומתני' קאלו אינו מגדולי קרקע?²

7) ולסכך בסכך הצבוע בצבע, כתב בשו"ת מהר"א הלוי (איטינגא, ח"ב סי' ה) שיש להכשיר, שאין נחשב שנשתנו העצים על ידי הצבע ועל ידי כך אינם נראים כגידולי קרקע. וכן כתב בשו"ת האלף לך שלמה (אור"ח סי' שסד) שאף אם יש שכבה [עבה] של צבע, אין היא פוסלת משום סכך פסול, כיון שדומה הדבר לפריסת סדין מתחת הסכך כדי לנאותו, שכשר, כמבואר בשו"ע להלן (י"ט), שהרי אף כאן הצבע גורם נוי לסכך. ואף דעת החו"א (ספר הסוכה מלואים לפ"ח אות ע) והגר"י קניבסקי (ארחות רבנו ח"ב עמ' ריד) שמוותר לסכך בסכך צבוע. אכן, לענין סכך המצופה זהב, כתב המהר"י הלוי (שם) שפסול, כיון שנשתנו העצים על ידי הציפוי ואינם נראים כגידולי קרקע, מה שאין כן בסכך צבוע שעדיין נראה כעץ, ובשו"ת מחזה אברהם (אור"ח סי'

הַלְבוּת סֶפֶה סִימָן תְּרַכַּת

המשך מעמוד פט

ולעהעמיד סכך על גבי דבר גזול, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרלו ס"ג ד"ה ואם) שיתכן שפסול את הסוכה אף בדיעבד, שאולי פסול גזול' חמור יותר משאר פסוליים.

15) ולעהעמיד את הסכך על קורות עץ שלא הונחו לשם צל [וכגון קורות של פרגולה וכדו'], דעת הגר"י קרליץ (חוט שני שם) שמותר, כיון שהחיסרון במעמיד הוא שמא יסכך בו, ואם באמת יניח את קורות העץ בתורת סכך, יהיו כשרות לסיכוך.

16) ואף אם יש ברזלים בתוך הכותל, כתב החו"א (אור"ח סי' קמג ס"ק ב) שמוותר להעמיד את הסכך על גבי לכתחילה, כיון שעיקר הכותל עשוי מאבנים ועפר וטיט, וגם הברזל אינו נראה, וגם הכותל עומד מעצמו בלא הברזלים.

וכן כל דבר שלא שכיח שמסככים בו, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרל ס"א ד"ה כל) שמוותר להעמיד בו את הסכך.

וכן להניח אבן על גבי הסכך כדי שלא יעוף ברוח, כתב בשו"ת שבת הלוי (ח"ט סי' קלו, ח"י סי' צח) שמוותר, כיון שאין חשש שיטעו אנשים ויחשבו שמוותר לסכך בה, ולפיכך לא גזרו שלא להעמיד בה, כמבואר בר"ן (סוכה י, א מדפי הרי"ף) ובחי' הריטבי"א (שם כא, ב ד"ה וחד) [שהם מקור דברי המשגיב כאן], ואינו דומה לדברים המקבלים טומאה שגזרו שלא להעמיד בהם, כיון שאין ידוע כל כך לאנשים שפסוליים הם לסיכוך. מאידך, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני

לעץ, וכן משום שאין אפשרות לסכך בו [נסיים שמ"מ יתכן שיש מקום לכתחילה להימנע מזה].

וכן דופן מדיקט [העשוי מנסיי עץ דקים המחוברים יחד על ידי דבק], דעת הגר"י קרליץ (חוט שני סוכות עמ' ריב) שמוותר להעמיד את הסכך על גבה, משום טעמים אלו. אכן, לגבי עץ סנדוויץ' או 'סיבית' העשוי מחתיכות קטנות של עץ דבוקות יחד [ובלא הדבק אין להם צורת דופן כלל], הסתפק (שם אות ב) שמא יש בו חיסרון משום מעמיד.

ולעהעמיד את הסכך בדבר שפסול לסיכוך אך אינו מקבל טומאה, כתב המשגיב לעיל (סי' תרכח ס"ק יז) שאסור לכתחילה [ואפילו הוא מין הכשר לסיכוך רק שפסול מדין מחובר, וראה מה שכתבנו שם], וכן כתב בביה"ל לקמן (סי' תרל ס"א ד"ה כל), וכן כתב הגרש"ז איערברך (ספר הסוכה פסקים הערות אות לז) הווכיח כן שהרי הראב"ד, הרמב"ן, הריטבי"א, הר"ן והרא"ש בסוגיית 'מעמיד' (סוכה כא, ב) שדנו איך מותר לסמוך סכך על גבי אילן ועל גבי כותל אבנים, אף על פי שפסולם אינו משום שמקבלים טומאה, וראה במאירי שם (כב, ב ד"ה ז) שכתב, שיתכן שהטעם שמוותר לסמוך סכך על גבי אילן הוא מפני שלא נאסר להעמיד בשאר הדברים הפסולים לסיכוך, אלא רק בדבר המקבל טומאה [וראה בשו"ת מהר"ל דיסקין (כתבים סי' נו) שכתב, שמוותר לכתחילה להעמיד את הסכך בדבר שפסול לסיכוך אך אינו מקבל טומאה].